

בעניין:

המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר – ע.ר.

ע"י ב"כ עוה"ד יותם בן הלל (מ.ר. 35418) ו/או יוסי וולפסון
(מ.ר. 26174) ו/או חוה מטריס-עירון (מ.ר. 35174) ו/או סיגי
בן-ארי (מ.ר. 37566) ו/או עביר ג'ובראן (מ.ר. 44346) ו/או
עידו בלום (מ.ר. 44538) ו/או ידין עילם (מ.ר. 39475) ו/או
אלון מרגלית (מ.ר. 35932)
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרת

- נ ג ד -

1. שר הפנים
2. הממונה על חוק חופש המידע במשרד הפנים

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים
רח' מח"ל 7, ירושלים
טל: 02-5419555; פקס: 02-5419581

המשיבים

עתירה לפי חוק חופש המידע

מוגשת בזאת עתירה לפי סעיף 17 לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן: **חוק חופש המידע** או **החוק**). בית המשפט הנכבד מתבקש לחייב את המשיבים להשיב לבקשה, שעניינה קבלת מידע בדבר שלילת מעמד התושבות מתושבי קבע בירושלים המזרחית, בשנים 2006-2007 (להלן: **הבקשה**). פירוט החומר המבוקש נמצא במכתב שצורף לבקשה, והוא מצורף ומסומן ע/1.

הבקשה הופנתה למשיב 2 עוד ביום 11.2.2008. על אף שחלפו מאז למעלה מארבעה חודשים, הבקשה טרם נענתה, תוך הפרה בוטה של החוק.

התשתית העובדתית

הצדדים

1. העותרת (להלן גם: **המוקד להגנת הפרט** או **המוקד**) היא עמותה ללא מטרת רווח הפועלת לקידום זכויות האדם של תושבי השטחים וירושלים המזרחית. המוקד להגנת הפרט הוקם בשנת 1988, על רקע אירועי האינתיפאדה הראשונה ומאז ועד היום טיפל בעשרות אלפי

פניות, באמצעות פניות לרשויות המדינה ובאמצעות פעילות משפטית, הן בייצוג אחרים והן כעותר ציבורי. כמו כן עוסק המוקד בהוצאת דוחות תקופתיים ודוחות נושא כחלק ממטרותיו הציבוריות, ורצונו לממש את העיקרון הדמוקרטי של זכות הציבור לדעת.

2. בין היתר, מסייע המוקד לתושבי ירושלים המזרחית להיאבק במגוון של הפרות זכויות אדם הנוגעות למעמד האזרחי ולזכותם לחיי משפחה. המוקד מטפל, בהקשר זה, בתושבי ירושלים המזרחית שמעמדם נשלל; בבקשות לאיחוד משפחות, שמגישים תושבי ירושלים המזרחית עבור בני זוגם; בבקשות לרישום ילדיהם של אותם תושבים; ובעניינם של חסרי מעמד המתגוררים בעיר.

3. ברבים מהמקרים, שלובים בעתירות הפרטניות של אותם תושבים גם עניינים בעלי מימד עקרוני. עניינים שיש בהם כדי להשפיע בצורה רחבה על סוגיית מעמדם של תושבי ירושלים המזרחית. כך היה למשל, בעניין אשר בגינו הוגש בג"ץ 2227/98 **המוקד להגנת הפרט ואח' נ' שר הפנים ואח'**. באותו מקרה עתר המוקד לבג"ץ, עם ארגוני זכויות אדם אחרים וכן תושבים שמעמדם נשלל בגין מדיניותו של משרד הפנים. במהלך התנהלותה של אותה עתירה, הגיש במרץ 2000 שר הפנים דאז, נתן שרנסקי, תצהיר לבג"ץ, אשר "ריכך", בצורה מסוימת, את מדיניות שלילת התושבות. בהתאם לאמור בתצהיר, מי מאותם תושבים שתושבותו נשללה, יוכל לרכוש את מעמדו, אם עמד בתנאים מסוימים. כמו כן, התחייב משרד הפנים שלא לשלול את תושבותו של אדם ששהה מחוץ לישראל למעלה משבע שנים – אם אותו אדם עמד בתנאים מסוימים.

4. המוקד מגיש גם עתירות שעניינן קבלת מידע מהרשויות. כך למשל, הגיש המוקד עתירה שעניינה קבלת נוהלי המשיבים באשר למניעת יציאתם של תושבי ירושלים המזרחית לחו"ל דרך גשר אלנבי. (עת"מ (י-ם) 750/05 **המוקד להגנת הפרט נ' שר הפנים ואח'**, עתירה לפי חוק חופש המידע). בעקבות הגשת העתירה, העבירו המשיבים עותק מהנהלים למוקד. כך היה גם לאחרונה, כאשר המוקד עתר, עם ארגוני זכויות אדם נוספים, לקבלת הקובץ השלם של נוהלי מינהל האוכלוסין, לאפשר לעותרים לעיין בו, ולפרסם את כל נהליו של מינהל האוכלוסין באתר האינטרנט של משרד הפנים. בעתירה זו ניתן פסק דין, אשר קיבל את העתירה במלואה. (עת"מ (י-ם) 530/07 **האגודה לזכויות האזרח בישראל ואח' נ' משרד הפנים**, תק-מח 2007(4), 10803).

5. כאמור, מפרסם המוקד להגנת הפרט גם דוחות בנושאים שונים. באשר למעמד האזרחי של תושבים במזרח ירושלים פרסם המוקד בין השנים 1997-2004 שלושה דוחות: **הטרנספר השקט - שלילת מעמד התושבות מפלסטינים במזרח ירושלים**; **הטרנספר השקט נמשך - שלילת מעמד התושבות וזכויות סוציאליות מתושבי מזרח ירושלים**; **משפחות אסורות - איחוד משפחות ורישום ילדים במזרח ירושלים**.

את הדוחות ניתן למצוא באתר המוקד להגנת הפרט: www.hamoked.org.il.

6. המשיבים הם האחראים על פי סעיף 3 לחוק חופש המידע למתן מענה לפניות על פי החוק.

עניינה של הבקשה

7. עניינה של עתירה זו, כאמור, בקבלת נתונים על שלילת מעמד התושבות מתושבים בירושלים המזרחית בכל אחת מהשנים 2006 ו-2007.

8. יצוין, כי חלקה של הבקשה היא בבחינת בקשת-המשך לבקשה שטופלה על המשיב 2 במהלך שנת 2007, בקשה שהגיש ארגון 'בצלם'. במסגרת בקשה זו נתקבלו אמנם נתונים באשר למימדי שלילת התושבות בשנת 2006, אולם מדובר בנתונים חלקיים, שאינם מאפשרים לקבל תמונה מלאה באשר לאותה שנה. פנייה למידע מפורט יותר, שנעשתה על ידי 'בצלם', נותרה ללא מענה.

פניותיו של ארגון 'בצלם' למשיב 2 ותשובותיו של המשיב 2 מצ"ב, מסומנות ע/2-8/ע.

9. בפנייתה של העותרת, נשוא עתירה זו, נתבקשו המשיבים לספק את המידע כדלקמן:

א. מכמה מתושבי ירושלים המזרחית נשלל מעמד התושבות בשנת 2006 ומכמה נשלל בשנת 2007? כמה מתוכם הינם קטינים (בנפרד לשנת 2006 ולשנת 2007)?

ב. מה היו העילות לשלילת התושבות בכל אחת מהשנים האלה. ביתר פירוט (בהתאם לסעיף 11א לתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד-1974):

1. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל שהייה מחוץ לישראל משך שבע שנים לפחות?

2. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל קבלת רישיון לישיבת קבע במדינה זרה?

3. מכמה תושבים נשלל המעמד בשל קבלת אזרחות במדינה זרה?

ג. מכמה תושבים נשלל המעמד **רק מסיבה אחת** מהסיבות המפורטות בסעיף ב', ומהי אותה סיבה ספציפית.

ד. מכמה תושבים נשלל המעמד **בשל יותר מסיבה אחת** מהסיבות המפורטות בסעיף ב', ומהן הסיבות?

ה. כיצד יודע משרד הפנים על קבלת אזרחות או רישיון קבע במדינה זרה על ידי תושבי ירושלים המזרחית?

ו. האם ישלל המעמד גם מתושב ירושלים המזרחית, שקיבל אזרחות או תושבות קבע זרה, אבל שהה מספר שנים מועט בחו"ל וכיום מתגורר בישראל?

ז. האם הודיע משרד הפנים למי שתושבותו 'פקעה' לכאורה, כי הוא מוזמן לערער על ההחלטה? אם כן – לכמה אנשים, וכיצד התבצעה ההודעה? כמה אנשים פנו בעקבות זאת למשרד הפנים וערערו על ההחלטה? לכמה מהם נערך שימוע?

ח. לכמה מתושבי ירושלים המזרחית הודיע משרד הפנים, בדיעבד, כי החליט לשלול את מעמדם? כיצד התבצעה ההודעה?

ט. מכמה מתושבי ירושלים המזרחית נשלל המעמד בעודם מחוץ לישראל, בכל אחת מהשנים 2006-2007? מקרב אנשים אלה, כמה ניסו לשוב לישראל וכניסתם לא הותרה, וכמה מהם נכנסו לישראל באמצעות שימוש בתיעוד לא-ישראלי (דהיינו באמצעות אשרת תייר)?

י. באשר למדינות בהן קיבלו מי שנשללה תושבותם אזרחות ו/או תושבות קבע, נבקש פירוט מספרי – מכמה אנשים נשללה התושבות בגין קבלת מעמד בכל מדינה ומדינה, ובאיזה סוג של מעמד מדובר. האם ישנם מי שנשלל מעמדם בגין הגירה לשטחים? אם כן, בכמה אנשים מדובר.

10. כידוע, הזכות לקבל מידע איננה תלויה בהוכחת עניינו של המבקש במידע (ראו סעיף 7 (א) לחוק וכן: עת"מ (י-ם) 717/02 הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם, תק-מח 2002(3), 6893, עמ' 6896; זאב סגל, הזכות לדעת באור חוק חופש המידע, עמ' 221). עם זאת, ולמעלה מן הדרוש, נבקש לפרט מעט את החיוניות שבקבלת המידע האמור.

11. במידע המבוקש יש כדי לשפוך אור על חוקיותו ותקינותו של הליך שלילת התושבות. כן יש במידע כדי להבהיר לתושבים מה עליהם לעשות כדי לשמור על מעמדם, או במילים אחרות – באילו סיטואציות יחדל משרד הפנים לראות בהם תושבי קבע. במידע המבוקש יש גם כדי לעמוד על היקף התופעה של שלילת התושבות בשנים הרלוונטיות, דבר היכול להעיד על שינוי במדיניות של משרד הפנים. יצוין, כי בשנת 2006 נשלל מעמדם של 1,363 מתושבי ירושלים המזרחית – פי 6 מאשר בשנת 2005. קבלת מידע מדויק בעניין זה לגבי שנת 2007 עשויה לאפשר לעותרת להבין האם מדובר במגמה של עלייה משמעותית בהיקפי שלילת התושבות, או באקט חד-פעמי.

12. הנה כי כן, במידע המבוקש יש כדי לסייע בשמירה על זכויותיהם של תושבי ישראל, הן בפן המהותי והן בפן הפרוצדוראלי.

הגשת הבקשה ואי המענה לבקשה

13. כאמור, ביום 11.2.2008 נשלחה הבקשה למשיב 2, בצירוף המחאה ע"ס 86 ₪ לפקודת חשב משרד הפנים. הבקשה צורפה לעתירה זו כנספח ע/1.

14. ביום 25.2.2008 נתקבל אצל העותרת מכתבו של המשיב 2, לפיו הבקשה נמצאת בבדיקה.

העתק מכתבו של המשיב מצ"ב, מסומן ע/9.

15. לאחר שלא התקבלה כל תשובה נוספת מטעם המשיבים, שלחה העותרת ביום 20.3.2008 למשיב 2 מכתב תזכורת ראשון.

העתק מכתבה של העותרת מצ"ב, מסומן ע/10.

16. ביום 16.4.2008 שלחה העותרת מכתב תזכורת נוסף למשיב 2. במכתב, הדגישה העותרת כי הימנעותו של המשיב 2 מתשובה מנוגדת להוראות **חוק חופש המידע, התשנ"ח-1998**.

העתק מכתבה של העותרת מצ"ב, מסומן ע/11.

17. ביום 18.5.2008 שלחה העותרת מכתב תזכורת נוסף למשיב 2. במכתב, שבה והדגישה העותרת כי התנהלותו של המשיב 2 מנוגדת לחוק.

העתק מכתבה של העותרת מצ"ב, מסומן ע/12.

18. ומלשכת המשיבים – אין מענה.

19. **הנה כי כן, עברו למעלה מארבעה חודשים מיום הגשת הבקשה, מבלי שזו זכתה להתייחסות כלשהי מצד המשיבים ואין אפוא מנוס מלהגיש עתירה זו.**

הטיעון המשפטי

זכות הציבור לדעת ולקבל מידע מרשות ציבורית

20. חופש המידע הוא עקרון מרכזי במדינה דמוקרטית, המהווה מקור ראשון במעלה לפיקוח על רשויות השלטון והגנה על זכויות האדם.

תכליתו של חוק חופש המידע לאפשר שקיפות על פעולותיה של הרשות הציבורית ולאפשר יכולת בקרה מושכלת של תפקודה. "נגישות רבה יותר למידע תסייע לקידום של ערכים חברתיים ובהם שוויון, שלטון החוק וכיבוד זכויות האדם, ותאפשר גם בקרה טובה יותר של הציבור על מעשי השלטון". (הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ו-1996). (עת"מ (י-ס) 717/02 **הרב עו"ד אורי רגב נ' יד ושם**, תק-מח 2002(3), 6893, עמ' 6896).

21. בעע"מ 9135/03 **המועצה להשכלה גבוהה ואח' נ' הוצאת עיתון הארץ ואח'**, תק-על 2006(1), 697, עמ' 704, נאמר כי:

נאמן לתכליות אותן מיועד חוק חופש המידע להגשים, פותח החוק בסעיף 1 בהצהרה כללית ורחבה על דבר קיומה של הזכות לקבלת מידע מרשויות הציבור בקובעו: לכל אזרח ישראלי או תושב הזכות לקבל מידע מרשות ציבורית בהתאם להוראות חוק זה. בספרו

"הזכות לדעת באור חוק חופש המידע" מציין פרופ' סגל כי סעיף זה הוא "סעיף המפתח, שעליו נשען החוק כולו. הוא מהווה את 'אבן השתייה' שעליה נשענת הזכות החוקית לקבל מידע מרשות ציבורית" (ראו סגל, **הזכות לדעת באור חוק חופש המידע**, 97).

22. העותרת מבקשת מתן מידע שיש לו השלכה ישירה על זכויותיהם של תושבי ישראל, ובראשן הזכות הבסיסית למעמד מוסדר במדינה. אמנם, חוק חופש המידע מאפשר לרשות הציבורית לדחות בקשה לקבלת מידע. עם זאת, מדובר בעילות ספציפיות, אשר (לפחות, על פניו) אינן מתקיימות בענייננו (ראו סעיפים 8 ו-9 לחוק). המשיבים גם לא טענו כי על הבקשה לקבלת המידע להידחות (כידוע, העותרת לא קיבלה כל התייחסות עניינית לבקשתה). אשר על כן, העותרת שומרת לעצמה את הזכות להתייחס לכל טענה שתועלה לראשונה, אם תועלה, על ידי המשיבים לאחר הגשת עתירה זו.

התנהלות משרד הפנים מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק

23. התנהלות משרד הפנים בענייננו מהווה הפרה בוטה ומתמשכת של החוק. כידוע, החוק מחייב את הרשות להודיע למבקש ללא דיחוי, ולכל היותר תוך תקופה של **30 יום**, על החלטתה בבקשתו. המשיבים לא עמדו בחובתם זו. הרשות יכולה להאריך תקופה זו בשלושים יום נוספים מטעמים מנומקים (סעיף 7(ב) לחוק). המשיבים לא האריכו את התקופה בהתאם להוראה זו. סעיף 7(ג) לחוק קובע כי "ראש הרשות הציבורית רשאי להאריך, הארכה נוספת, את התקופה האמורה בסעיף קטן (ב), בהחלטה מנומקת אשר תישלח למבקש תוך התקופה האמורה, אם בשל היקפו או מורכבותו של המידע המבוקש יש צורך להאריך את התקופה; ההארכה הנוספת לא תעלה על התקופה המתחייבת מהטעמים האמורים, ובכל מקרה לא תעלה על 60 ימים". גם זאת לא עשו המשיבים. וגם אילו היו המשיבים מנצלים את האפשרויות שמקנה להם החוק להארכת המועד, הרי שגם התקופה המרבית שהחוק מאפשר חלפה עברה לה.

24. הבקשה נשוא העתירה הוגשה ביום 11.2.2008, לפני למעלה מארבעה חודשים, ועד עתה, חרף שלוש תזכורות שנשלחו למשיבים, לא קיבלה העותרת תשובה כלשהי לבקשה.

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים להשיב לבקשת העותרת ולמסור לידיה את המידע המבוקש במלואו. כמו כן מתבקש בית המשפט להשית על המשיבים את הוצאות העותרת ושכ"ט עו"ד.